

Drobné zkušenosti z války.

státní kapitán děl. Vsevolod Milodanovič:

Pokus o vytvoření protibaterijní skupiny v červenci 1916.

I.

Po dobu celé války jsme pozorovali u vlastní (ruské) armády v Haliči počítování hodný zjev: čáru obranného postavení určoval nám nepřítel, nikoli vlastní velení!

Po prvních bojích, v nichž se projevila nepopiratelná převaha naší armády nad rakouskou, musili Rakusané přejít do úlohy obránce. Volili tedy vhodná obranná postavení, v nichž se usadili, a opevnili se. Rusové šli za protivníkem tak dlouho, až přišli na ztečnou vzdálenost. Nebyla-li zteč hned poté provedena, zůstali na dosažené čáře a tak vznikala jejich „obránná postavení“.

O tomto zjevu psal r. 1917 (po revoluci) dokonce úřed. orgán ruského ministerstva války „Ruský invalida“ asi takto: „Naše obranná postavení jsou účinnou sestavou, která najednou zmrzla.“

Průznivci tohoto systému, kteří se ovšem jen zřídka kdy vyskytovali mezi řadovými důstojníky, tvrdili, že se nemůžeme zachovat jinak, protože prý „je třeba zakousnout se do nepřítele a držet ho, nedovolit mu, aby zeslabil svůj první sled, vytvořil zálohy, prováděl přesuny a p.“ Proti tomu namítali ostatní, že to všechno je pravděpodobně stejně důležité též pro nepřítele, a proto čest „zakousnutí“ by mohla být přenechána jemu... bude-li o ni stát, o čemž však tito odpůrci silně pochybovali. Tuto pochybnost sdílelo s nimi pravděpodobně též vrchní

Náčrt 1.

velení, protože jen zcela výjimečně zastavovalo ofensivy tam, kde to bylo nutné a výhodné.

Je na biele dni, že nám takový systém působil vždy nesčíslné obtíže, k nimž patřila také ta, že jsme zpravidla neviděli nepřátelských baterií, a proto nemohli organizovat zápolení s nimi. Jedna z nečetných výjimek se stala na Prutu v červenci 1916.

II.

Po bojích 2.—7. července 1916 ustoupil nepřítel na severní břeh Prutu a přenechal nám jižní břeh (viz náčrt). Naše pěchota se rozmístila v údolí u samé řeky, dělostřelectvu zbyl přivrácený svah vzadu, prořezaný několika údolími, majícími tak nešťastný směr, že nepřítel je mohl pozorovat podélně, jen přední část tohoto prostoru byla částečně kryta hřbetem 636-Klewa.

Po těchto stránkách se naše postavení nelišilo valně od obvyklých: nepřítel pozoroval každý pohyb u pěchoty, neboť byl téměř o 100 m výše, pozoroval též kouř většiny našich baterií a cirkulaci až po čáru 697—600. Avšak bylo zde také něco nového: několik výšin v našem postavení — 636, 844, 1001, 697, 615 a j. — dominovalo nad nepřátelským postavením o 100—500 m. S nich jsme mohli rovněž pozorovat kouř nepřátelských baterií, cirkulaci a p.

Proto jakmile se 32. pěší divise usadila v přikázané oblasti a její dělostřelectvo se uspořádalo v palebných postaveních, připadlo velitelství 32. dělostřelecké brigády (nebo velitel divise) na myšlenku utvořit zvláštní protibaterijní skupinu.

Dělostřelecké prostředky divise byly ovšem velmi skrovné: 32. dělostřelecká brigáda měla 6 lehkých kanonových baterií po 6 dělech ráže 76,5 mm, 1 baterii 11. samostatného houfnicového oddílu ráže 122 mm o 1 děle (ostatní 3 byla v opravě) a 11. samostatnou doprovodnou baterii o 6 kanonech ráže 76,5 mm, podobných horským, avšak nerozložitelných na součástky.*) Proto protibaterijní skup. byla také nepatrná: tvořily ji tři čety 3./32. a 5./32. baterie a houfnic. baterie (vlastně 1 houfnic.), celkem 5 děl.

Lehké čty měly zůstat v dosavadních palebných postaveních společných s ostatními četami příslušných baterií**) a byly zároveň k dispozici velitelům baterií pro přímou podporu, jestliže neplnily svůj hlavní úkol — střelbu na nepřátelské baterie. Obdobně však i velitelé protibaterijních čet (první důstojníci baterií) byli oprávněni disponovat celou baterií, neměl-li velitel baterie nic proti tomu. Velitelem skupiny byl určen kpt. Lišín, velitel houfnicové baterie. V rozkaze o zřízení skupiny bylo dále uvedeno, že zvláštní pojítka skupině nemohou být pro naprostý nedostatek přidělena a že co do spojení mezi svými jednotkami je protibaterijní skupina odkázána na existující dělostřelecké spojení.

Zúčastnil jsem se činnosti nové skupiny jako první důstojník 5./32. baterie, velící 3. četě své baterie.

III.

V prvních dnech po zřízení skupiny byl jsem zaměstnán hlavně hledáním takové pozorovatelný, odkud bych viděl co největší počet nepřátelských baterií, a zřídil jsem 3 pozorovatelný: na 636, na svahu 844 a na 697, z nichž jsem mohl mít trvale obsazenou jen jednu. Na každé jsem setrval den nebo dva a zjistil jsem, že nejlépe vyhovuje 697. Vysvětluji si to tím, že příliš exponovaná 636 upozorňovala na sebe nepřítele a nutila, aby se před ní skryl co nejpečlivěji, kdežto mnohem vzdálenější 697 se zdála méně nebezpečnou. 697 byla výhodná také svou polohou uprostřed ostatních pozorovatelů skupiny (velitel skupiny měl svou pozorovatelnou na 1001, škpt. Romanov velící četě 3./32. baterie — na 615) a doplňovala jejich pozorování. Rozhled s výšiny 844 byl omezen stromy. Proto jsem se konečně rozhodl v prospěch 697, ač ležela daleko vzadu a byla poměrně nízká.

Gros nepřátelského dělostřelectva bylo umístěno na severovýchod od Delatyna ve vyvýšené rovině pokryté částečně lesem, z větší části však množstvím drobných skupin stromů a křovísk. Nepřátelská 30,5 cm baterie stála v Lojowé. Jinak západně od železnice Lojowa—Delatyn nebyla zjištěna žádná baterie.

*) Snad byla ještě jedna houfnicová baterie, nepamatuji si přesně.

**) Na připojeném plánu jsem nezakreslil situaci I./32. oddílu (vyjma pozorovatelný 3. baterie), poněvadž mi není přesně známa. Tento oddíl byl všeobecně vpravo od II. oddílu.

Denní činnost nepřátelského dělostřelectva záležela v tom, že před svítáním jeho větší část prováděla prudké palby do prostoru Zarzyce a postupně tuto vesnici ničila. Potom za dne byly postřelovány naše baterie prozrazené kouřem. Některým z nich byly způsobeny ztráty na lidech, koních a materiálu. Tak na př. 5./32. baterie měla jednoho dne 4—5 mužů a asi 20 koní lehce raněných v postavení kolesen, které bylo původně v údolí mezi Klewou a 548. Později u 2./32. baterie bylo rozbito dělo přímým zásahem třicetky, při čemž 1 muž byl zabit a několik raněno.

Občas postřeloval nepřítel též Oslaw Bialý, kde byly umístěny skoro všechny bojové trény a SV. Jednou byla zasažena kancelář 4./32. baterie. Účetní rotmistr, který skočil do hořící chaty, aby zachránil své spisy, byl těžce raněn příští ranou. Současně byl poškozen důstojnický byt 5./32. baterie, při čemž se vyznamenal kuchař, který jediný neopustil byt, nýbrž setrval statečně u plotny a neopozdil se s obědem ani o minutu.

Jak vidět z toho, co bylo uvedeno, dosáhlo nepřátelské dělostřelectvo svou střelbou jistých, třeba celkem nevelkých výsledků, a bylo tudíž záhodno je ztrestat. K tomu právě byla určena naše skupina, jež se však dosud jako celek nerepresentovala. Po mnoho dní byl pro nás velitel skupiny úplně abstraktní hodnotou: ani já, ani škpt. Romanov jsme nedostávali od něho vůbec rozkazů! Oba jsme stříleli, jak mohli, každý zvlášť pro sebe, podle zásad pro osné a jednostranné pozorování. Tento způsob nesliboval však valných výsledků, protože viditelným cílem byl jen kouř nepřátelských baterií, jež se objevoval mezi jednotlivými skupinami stromů, při čemž pozorovací dálky byly až 11 km dlouhé. Za takových okolností snadno vznikaly omyly. O jednom z nich se zde zmíním.

Pamatuji se, že při změnách v osvětlení cílového prostoru jsem přistihl sebe sama několikrát, že střílím dlouze! V předcházejícím období války, hlavně za bojů v nedostatečně skrytých palebných postaveních před dominujícími výšinami obsazenými nepřitelem, t. j. ve většině našich bojů, všimli jsme si této chyby u rakouského dělostřelectva, které zpozorováni kouř našich baterií, střílelo na ně s dálkou zásadně dlouhou. Chyba byla sice vždy velmi malá, avšak stačila, aby postřelovaná baterie byla pojištěna proti velkým nepříjemnostem. Tato okolnost mohla být vysvětlena jen optickým klamem: kouř granátů malé ráže je nižší než kouř při vypálení; proto viděl-li nepřítel vlastní výbuchy zdánlivě v místě, v němž se mu objevoval kouř baterie, byly to rány dlouhé! Neviděl-li je po zkrácení dálky, ztrácel jistotu a vracel se znovu k dlouhým ranám. Nyní jsem opakoval chybu, kterou jsem dříve považoval za výhradně rakouskou!

Zvětšovat postřelované pásmo až k ranám krátkým, pozorovaným před clonou, nezdálo se účelným, poněvadž by takto zvětšená plocha potřebovala k dosažení nutné hustoty střely takového počtu střeliva (též počtu baterií a doby), že by to, myslím, vůbec neodpovídalo situaci dělostřelectva u obou válčících stran na haličské frontě. Palba účinná se prováděla zásadně na cíl, jen zcela výjimečně na plochu. Obzvláště v daném případě, kdy počet děl protibaterijní skupiny byl mnohem menší nežli počet nepřátelských baterií, bylo nutno nahradit množství přesností. To směřovala jen střelba s oboustranným pozorováním protínáním vpřed, kterou by měl organisovat náš velitel skupiny. Situace pozorovatelem tomu odpovídala, chybělo ovšem spolehlivé spojení.*)

*) Myslím, že zvláštní spojení mohlo být přece vybudováno, a to houfnicovou baterií (za předpokladu, že měla stejný počet pojítek jako lehká), neboť běželo jen o vybudování jedné linky k škpt. Romanovovi; druhé vedení (ke mně) by bylo tak krátké, že by nedělalo žádných obtíží je vybudovat. Pro srovnání viz situaci 5./32. baterie: hlavní pozorovatelná — mezi 589 a 600, předsunutá — u 431 (na Prutu), SV. a trén — Oslaw Bialy, přední ústředna II./32. oddilu — Zarzyce, zadní — Oslaw Bialy; kromě toho baterie vystavěla vedení na 636 a k výběžku 844, kde byly obě moje zá-
měnné pozorovatelné.

IV.

Pokusil jsem se především zatáhnout do spolupráce škpt. Romanova; avšak ve dne jsem s ním mohl mít spojení jen chvílemi: telefonní vedení probíhalo pěti ústřednami (2 baterijní, 2 oddílové a 1 brigádní), v nichž jsme byli bezohledně rušeni a vyřadováni.

Tehdy jsem se pokusil opatřit pojítka soukromě u dobrých známých, avšak přesvědčil jsem se jen, že věta o nedostatku pojítek, uvedená před nějakým časem v brigádním rozkaze, byla až příliš pravdivá. Tvar fronty divise, jež tvořila úhel s vrcholem směřujícím k nepříteli, a terénní podmínky nutily každou jednotku, aby měla své složky ucleněny hodně dozadu a také do strany (pozorovatelný); proto všechna pojítka byla v činnosti a předepsaný spojovací personál byl zesílen záložní obsluhou; pro mne nezbyvalo nic!

Tehdy jsem přišel na jinou myšlenku: Telefony jsou obsazeny ve dne, v noci však jsou volné! Můžeme tedy pochyťat nepřátelské baterie v noci, hlavně před svítáním, v době, kdy provádějí rušivé palby na Zarzycze. Obavy, že snad při tom chytíme jen záměnná postavení, takřka neexistovaly, neboť jsme znali svého protivníka a soudili jsme, že jako my uznává sice teoreticky všechny přednosti záměnných postavení, že však prakticky, opět jako my, zůstává ve dne i v noci v postaveních hlavních.

S tímto návrhem jsem šel k veliteli skupiny, jehož SV. bylo rovněž v Oslawu Białym. Neměl jsem dosud příležitosti, abych se s ním seznámil, slyšel jsem jen, že je všestranně talentovaný člověk: malíř, sochař, básník a hudebník. Můj návrh ihned schválil, rozkaz škpt. Romanovovi byl ihned vydán...

Večer jsme všichni zaujali svá místa a dychtivě čekali na palbu nepřátelského dělostřelectva. Telefony byly úplně volné.

Po půlnoci začalo pršet... Před svítáním se dešť proměnil v liják... Na celé frontě panovalo úplné ticho!

Když se konečně rozednilo, kpt. Lišin mi gratuloval ironicky po telefonu k dosaženému výsledku, a prohlásil, že vylezl na 1001 po prvé a naposledy!

Po této příhodě protibaterijní skupina tiše skonala. Zrušil jsem svou pozorovatelnou na 697, neboť pro žádný jiný úkol, než střelbu na nepřátelské baterie, se nehodila, protože byla až neslušně vzadu; umístil jsem se na 636 a dal jsem se k dispozici své baterii jako levý pozorovatel.

Uběhla ještě nějaká doba, a velitelství brigády nám vydalo „úmrtní list“ neboli rozkaz o zrušení neužitečné skupiny.

Z cizích revuí.

REVUE D'ARTILLERIE, roč. LVII.

V tomto ročníku je nejvíce místa věnováno úvahám z oboru válečné historie a historie dělostřeleckého materiálu: o Scharnhorstovi a Schlieffenovi (pokr. z minulého ročníku), o dobytí pevnosti „Camp des Romains“, o Clausewitzovi, o pevnosti Mont-Valérien při obléhání Paříže, o Voltaireovi a jeho válečném voze, o proroku chemické války, o marockém hrdinovi por. děl. Helly, o vévodovi z Alby, o M. de Valiérovi a jeho době, o hustotě dělostřelectva při francouzské ofenzivě r. 1918, o srovnání hlavních zbraní a materiálu, použitého ve válce 1870—1871, o úloze dělostřelectva v rumunském vítězství u Marasti a o německé střelbě na Paříž za světové války.

Další řada článků je věnována otázkám, souvisejícím se zastrílením vysokými rožprasky. Ve francouzském dělostřelectvu se provádí toto zastrílení dvěma metodami (za předpokladu úplné topografické přípravy, při čemž není nutno vidět cíl):